
Національні та міжнародні механізми захисту прав людини. Харків, 2016

момент), мають бути переглянуті засади побудови та організаційного забезпечення системи органів поліції, завдання та принципи їх діяльності, коло та межі їх прав і обов'язків, соціальний захист їх персоналу тощо. І тут слід відмітити, що у новому законі «Про Національну поліцію» до вирішення питання вдосконалення правового становища основного органу влади з питань протидії злочинності та забезпечення громадського порядку і громадської безпеки нормотворець підійшов досить серйозно. Звісно даний нормативно-правовий акт далеко не ідеальний, втім він має запровадити в організацію та діяльність органів внутрішніх справ ряд дуже важливих змін і нововведень, які повинні переорієнтувати закладені ще у радянські часи, пріоритети, форми та методи їх роботи, у сучасне русло. Одним із головних напрямків перетворення міліції у поліцію є відмова від бачення її основної ролі у тому, щоб здійснювати карально-репресивні функції, та розуміння її як центральної ланки державно-управлінського механізму, що виконує, перш за все, сервісні функції. Тобто поліцейські повинні сприйматися населенням як наймані стражі порядку, які утримуються на гроші платників податків, для надання відповідних поліцейських послуг.

Одержано 18.03.2016

УДК 342.7(091)(477)

Євгенія Сергіївна ЛОГВИНЕНКО,

*викладач кафедри конституційного та міжнародного права
факультету № 4 (кіберполіції)*

Харківського національного університету внутрішніх справ

ПРАВА ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА У КОНСТИТУЦІЙНИХ АКТАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЦЕНТРАЛЬНОЇ РАДИ

У становленні національно-правової системи фундаментальне значення мають норми конституційного права, які закріплюють основи побудови держави. Саме тому, конституційне законодавство стало пріоритетним у законодавчій діяльності Української Центральної Ради. Перевага конституційних актів у законодавстві УЦР обумовлювалася також необхідністю надання державній політиці демократичної спрямованості.

Проведений О. Мироненком, Т. Подковенко, І. Терлюком та іншими науковцями аналіз конституційно-правових норм УНР

показує, що майже усі вони спиралися на концепцію правової держави, на загальновизнані її засади, як: верховенство права, суверенітет народу і держави, розподіл повноважень між органами державної влади, забезпечення основних прав людини тощо.

Першими документами, які закладали підвалини для створення нової національної держави стали універсали Центральної Ради. Зокрема, III та IV Універсали наочно показують прагнення лідерів Ради зробити реальні кроки у напрямі розбудови національної держави, що відповідало сподіванням українського народу. У березні 1918 року окремими конституційно-правовими актами Центральної Ради вирішувалося питання про державні символи та громадянства УНР.

Закономірним результатом розвитку державно-політичного процесу стало прийняття 29 квітня 1918 року Конституції Української Народної Республіки («Статут про державний устрій, права і вольності УНР»). Структурно 83 статті документа об'єднувались у 8 розділів (загальні постанови; права громадян України; органи влади УНР; Всенародні Збори Української Народної Республіки; Про Раду Народних Міністрів УНР; Суд УНР; Національні союзи; Про тимчасове припинення громадянських свобод).

Конституція проголошувала Українську Народну Республіку самостійною, незалежною державою, де суверенне право належить народові і здійснюється через Всенародні Збори.

Одне з центральних місць в Основному законі посідають права людини, який гарантував усім громадянам УНР рівні громадянські й політичні права (ст. 12): соціальне походження, віросповідання, національність, освітній рівень чи майнове становище не давали ніяких привілеїв для них. Заборонялось у офіційних актах і діловодстві вживати будь-які титули. Проголошувалася також рівність прав та обов'язків для чоловіків і жінок (ст. 11). Конституція окреслювала широкий спектр гарантій прав особистості. Гарантувалась недоторканість особи, її житла і листування. Жодна людина не могла бути затримана на території республіки, за винятком випадків затримання на місці злочину, та й тоді громадянин мав бути звільнений через 24 години, якщо суд не знайде підстав для подальшого утримання (ст. 13). Смертна кара, катування та інші дії, що принижують людську гідність, скасовувались (ст. 14). Заборонялося влаштовувати обшуки у житлових приміщеннях або розпечатувати листи без судового наказу (ст. 16). У деяких випадках, передбачених законом, це дозволялось, але рішення суду на такі дії мало бути доведене до громадянина протягом 48 годин (ст. 15). Проголошувались

(із застереженням (ст. 17) «оскільки при цьому не переступаються норми кримінального права») свобода слова, друку, сумління, права на об'єднання в організації, страйки, зміну місця перебування (ст. 18), участь у державному і місцевому управлінні через активне і пасивне виборче право починаючи з 20 років, за винятком божевільних. Усі інші випадки позбавлення виборчого права повинні були вирішуватись Всенародними Зборами (ст. 21).

Глава 8 Конституції передбачала, що громадянські свободи можуть бути частково обмежені, або припинені під час війни чи внутрішніх «заворушень», про що мав бути виданий спеціальний закон. У випадку, коли Всенародні Збори не в змозі були зібратись для введення такого «надзвичайного стану», питання про тимчасове припинення (але не більше трьох місяців) громадянських свобод вирішувалось Радою Народних Міністрів під власну відповідальність з обов'язковим винесенням цього рішення на найближчу сесію Всенародних Зборів.

Проте, Конституція УНР мала суттєві прогалини. Зокрема, у Основному законі нічого не говорилося про майнові права громадян. Приватна власність на засоби виробництва, землю в принципі не заперечувалася, але й не гарантувалася.

Як підсумок можна зазначити, що у Конституції Української Народної Республіки були гарантовані основні права і свободи громадян, що свідчить про прагнення лідерів УНР створити дійсно демократичну, правову державу. Проводячи історичні паралелі можемо відзначити те, що сьогодні перед українською владою постали схожі проблеми, щодо забезпечення прав і свобод людини. Саме тому історичний досвід Центральної Ради викликає інтерес і має бути врахований сучасними правознавцями, фахівцями конституційного права сфери інтересів яких становлять захист прав і свобод громадян.

Одержано 16.03.2016

УДК 342.34

Михайло Борисович МИХАЙЛОВ,

аспірант Харківського національного університету внутрішніх справ

БЕЗПОСЕРЕДНЯ ДЕМОКРАТІЯ ЯК ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВА ОСНОВА ВЗАЄМОДІЇ СУСПІЛЬСТВА ТА ДЕРЖАВИ

Побудова сталого демократичного суспільства в Україні відбувається в умовах зростання потреби народу в реалізації влади,